

Viešasis administravimas: tinkamų Lietuvai modelių paieška

Adolfas Kaziliūnas

Lietuvos teisės universitetas
Ateities g. 20, LT-2057

Viešojo administravimo ir savivaldos tobulinimas, reformavimas bei teisinis reglamentavimas kelia vis didėjančius reikalavimus jį vykdančiam personalui, tačiau prieinamos, tinkamai parengtos literatūros šia tema, ypač lietuvių kalba, yra mažai. Lietuvos teisės universiteto mokslininkų parengta kolektyvinė monografija „Viešojo sektoriaus institucijų administravimas“* iš dalies užpildo šią spragą – atskleidžia viešojo sektoriaus institucijų administravimo, vadybos, strateginio ir taktinio planavimo ypatumus bei parodo kai kurių problemų sprendimo būdus ir kryptis.

Monografiją sudaro penkios dalys, aprėpiančias skirtingas viešojo administravimo veiklos sritis.

Pirmojoje dalyje (autorius prof. habil. dr. Stasys Puškorius) nagrinėjamas **viešasis administravimas kuriant informacinę visuomenę**. Konstatuojama informacinės visuomenės samprata, jos raida, organizacijų struktūrų tipai, valdymo turinys. Parodoma, kad kadaise pažangaus, tradicinio viešojo administravimo modelio trūkumai lėmė naujosios viešosios vadybos atsiradimą. Nagrinėjama tradicinio viešojo administravimo ir naujosios viešosios vadybos sąsaja su valstybės vaidmeniu viešajame ir privačiam sektoriuose, naujosios viešosios vadybos modelio kūrimo problema. Ypač daug dėmesio skiriama vadovavimo strategijai ir stiliui, parodomas lyderio vaidmuo sudarant palankią aplinką žmonėms bendrauti, jiems įtraukti į veiklos gerinimą, kūrybiniam potencialui atskleisti.

Sudėtingus uždavinius siūloma spręsti taikant PERT (*Program or Project Evaluation and Review Technique*) technologiją, nes ji leidžia geriau panaudoti materialinius išteklius ir žmones, iš anksto numatyti galimas sąveikos problemas, galinčias iškilti atliekant kompleksą darbų, bei padidinti valdymo efektyvumą.

Antrojoje dalyje (autorai prof. dr. Alvydas Pumputis, doktorantė Saulė Vidrinskaitė) analizuojami **valstybės ir savivaldos institucijų veiklos ypatumai**. Nagrinėjant vyriausybės veiklos ypatumus

parodoma, kad vyriausybės statusas kiekviename valstybėje priklauso nuo daugelio aplinkybių – įstatymais apibrėžtos vyriausybės kūrimo tvarkos, jos pavaldumo bei atskaitomybės, kompetencijos ir reikšmės valstybės valdžios sistemoje.

Šiuo metu pagal Konstituciją Lietuvos Respublikos Vyriausybė yra atsakinga Seimui. Jos įtaka vietos valdymui reiškiasi per apskritis. Monografijoje pateikiami šių institucijų tarpusavio santykiai.

Išanalizavus interesų grupių poveikį Vyriausybės veiklai padaryta labai įdomi teoriniu ir praktiniu požiūriu išvada, kad interesų grupės turi didesnę įtaką vyriausybės sprendimams nei rinkimai arba partijos.

Nagrinėjant savivaldos institucijų veiklos ypatumus pateikiama savivaldos samprata, savivaldos principai, savivaldos institucijų formavimo tvarka ir veiklos formos, savivaldos institucijų kompetencija ir funkcijos, savivaldybių viešojo administravimo įstaigos, savivaldybių ekonominės veiklos pagrindai, savivaldybių administracinė priežiūra. Visi šie svarbūs savivaldos institucijų veiklos klausimai pateikiami kartu su jų teisiniu reglamentavimu.

Trečiojoje dalyje (autorai prof. habil. dr. Eduardas Jančiauskas, doc. dr. Malvina Arimavičiūtė) nagrinėjami **strateginio planavimo ypatumai viešajame sektoriuje**. Joje apibendrinama strateginio planavimo viešajame sektoriuje metodikos kūrimo evoliucija, bendrieji valstybės valdymo efektyvumo kriterijai, strateginis planavimas vyriausybės, institucijų lygmeniu, strateginio planavimo įgyvendinimo vertinimo kriterijai, audito problemos. Pažymėtina, kad, be gana išsamių teorinių valstybinio planavimo pagrindų, pateikiama nemažai praktinės informacijos apie tai, kas padaryta ir kas daroma Lietuvoje šiuo klausimu. Dėl to monografijos turinys gyvas ir artimas skaitytojui.

Be to, šioje dalyje nušviesti aktualūs Lietuvoje strateginių projektų ir programų atrinkimo, parengimo ir įvertinimo klausimai. Pateikiami įvairūs požiūriai į vertinimo procesą, kiekybinio įvertinimo kriterijai bei analitinės formulės, leidžiančios įvertinti bet kurį strateginį projektą. Ypač daug dėmesio skiriama Bergsono socialinės gerovės kriterijaus taikymui. Ši metodika pasirodė labai veiksminga daugelyje šalių vertinant šio tipo projektus.

* Viešojo sektoriaus institucijų administravimas. Monografija. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidykla, 2002, 292 p.

Ketvirtojoje dalyje (autoriai prof. habil. dr. Vladislovas Domarkas, Dalia Gineitienė) nagrinėjama **visuomeninių organizacijų ir administravimo institucijų sąveika**. Pateikiamos pagrindinės piliečių dalyvavimo valstybės valdyme prielaidos ir jų dalyvavimo priimant sprendimus teisinis reglamentavimas.

Aptariama šiuo metu dar mažai tyrinėta nevyriausybių organizacijų veikla Lietuvoje, jų raida, šiuolaikinės tendencijos, veiklos ypatumai. Analizuojamas nevyriausybių organizacijų vaidmuo kuriant pilietinę visuomenę, jų santykiai su viešojo administravimo institucijomis. Nurodomi konkretūs savivaldybių ir nevyriausybių organizacijų bendradarbiavimo pavyzdžiai.

Penktojoje dalyje (autorė doc. dr. Meilutė Tal-

jūnaitė) nagrinėjama **valstybės institucijų įvaizdžio kūrimas ir organizacinė elgsena**. Pateikiamas valstybinių institucijų įvaizdžio ir tikrovės santykis, politinių procesų įtaka įvaizdžiui, socialinis įvaizdžio kūrimo mechanizmas, pristatymo ir atstovavimo kanalai. Glaustai aptariami pagrindiniai įvaizdžio teorijos postulatai. Visos šioje dalyje keliamos problemos yra svarbios šiuolaikinei Lietuvai.

Visas monografijos turinys yra aktualus, nagrinėja opias, kvalifikuoto ir teisingo sprendimo reikalaujančias viešojo sektoriaus institucijų administravimo ir veiklos gerinimo problemas. Nagrinėjamos temos kelia naujų minčių ir idėjų, skatina tolesnes diskusijas ir tyrimus. Manau, kad knyga bus įdomi viešojo administravimo institucijoms, dėstytojams, studentams, visuomenei.